

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 888/2020
28.10.2020. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., коју заступа пуномоћник Милош Милошевић, адвокат из ..., против тужених ББ из ... и ВВ из ..., које заступа пуномоћник Маја Ћинђић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости уговора, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж 335/2019 од 19.09.2019. године, у седници одржаној 28.10.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиле и **УКИДАЈУ** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж 335/2019 од 19.09.2019. године и пресуда Вишег суда у Нишу П 90/2016 од 18.10.2018. године и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Нишу П 90/2016 од 18.10.2018. године, ставом првим изреке одбијен је тужбени захтев тужиле којим је тражила да се утврди да је ништав уговор о доживотном издржавању Р 72/09 који су 11.03.2009. године пред Општинским судом у Алексинцу, тужени закључили са ГГ. Ставом другим изреке тужиле је обавезана да туженима накнади трошкова поступка у износу од 336.424,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж 335/2019 од 19.09.2019. године одбијена је као неоснована жалба тужиле и потврђена првостепена пресуда.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиле је благовремено изјавила ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 ...87/18), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиле основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, отац тужених сада пок. ГГ у својству примаоца издржавања закључио је уговор о доживотном издржавању са туженима у

својству давалаца издржавања 11.03.2009. године, који је потврђен од стране судије Општинског суда у Алексинцу у предмету Р 72/09, с тим што је уговор у име и за рачун тужених закључила и потписала мајка ДД као законски заступник, јер су тужени у време закључења уговора били млађи малолетници. Тужени су се обавезали да примаоцу издржавања пружају уобичајено издржавање, а прималац се обавезао да им као накнаду за пружено издржавање остави тачно одређену непокретну имовину, с тим да обавезу издржавања до пунолетства давалаца издржавања извршава њихова мајка, а да по пунолетству преузму издржавање и да доживотно издржавају свог оца примаоца издржавања и мајку, тако што ће се о њима стално старати, пазити их, неговати, лечити у болести, водити лекару, куповати им лекове и бринуту о комплетном здрављу, одећи, обући и огреву, а после смрти их пристојно сахранити по месним обичајима, издати сва подушја, одржавати гробове и подићи скромни надгробни споменик све према месним приликама. Тужилца је ћерка сада пок. ГГ из првог брака са ЂЂ, а тужени су његова деца из другог брака са ДД, близанци рођени ... године. Прималац издржавања ГГ је преминуо 2016. године и у поступку за расправљање његове заоставштине код Основног суда у Алексинцу, тужилца је решењем О 350/16 од 27.05.2016. године упућена на парницу ради утврђивања ништавости уговора о доживотном издржавању. Прималац издржавања није имао примедбе у вези начина на који се уговор извршавао, нити је покретао поступак за његов раскид.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да је предметни уговор о доживотном издржавању закључен у законом прописаној форми, да су тужени као малолетни даваоци издржавања били заступани од стране мајке као законског заступника у смислу члана 72. став 1. Породичног закона, која је преузела обавезу да до њиховог пунолетства испуњава уговорне обавезе према примаоцу издржавања, да је уговор производи правно дејство и након наступања пунолетства тужених до смрти примаоца издржавања 2016. године, када су даваоци издржавања имали по ... годину. Како Закон о наслеђивању не садржи ограничења у погледу старости даваоца издржавања и како је питање испуњења обавеза из таквог уговора разлог за раскид уговора а не за ништавост, то је по налажењу нижестепених судова предметни уговор о доживотном издржавању пуноважан и производи правно дејство, уз додатну аргументацију другостепеног суда да питање постојања уговорне воље туженог ГГ није разлог за ништавост уговора. По закључку нижестепених судова тужилца је током поступка предлагала доказе на околности да предметни уговор није извршаван али не и доказе на околност да закључени уговор прикрива неки други уговор, па су њени наводи у погледу ових тврдњи остали недоказани и нису испуњени услови за привидност предметног уговора сходно члану 66. Закона о облигационим односима.

По оцени Врховног касационог суда основано се ревизијом тужилце указује да су нижестепени судови погрешно применили материјално право због чега је чињенично стање остало непотпуно утврђено.

По члану 194. Закона о наслеђивању уговором о доживотном издржавању обавезује се прималац издржавања да се после његове смрти на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, а давалац издржавања се обавезује да га, као накнаду за то, издржава и да се брине о њему до краја његовог живота и да га после смрти сахрани. Ако што друго није уговорено, обавеза

издржавања нарочито обухвата обезбеђивање становања, хране, одеће и обуће, одговарајућу негу у болести и старости, трошкове лечења и давања за свакодневне уобичајене потребе.

Према одредби члана 56. Закона о облигационим односима за закључење пуноважног уговора потребно је да уговарач има пословну способност која се тражи за закључење тог уговора, па код чињенице да се уговором о доживотном издржавању као двострано обавезном уговору, стварају обавезе за обе уговорне стране, то давалац издржавања може бити само оно физичко лице које је способно да својом вољом, поред права стиче и заснива обавезе. Тужени су у време закључења уговора имали непуних ... година (млађи малолетници) и по члану 64. став 1. Породичног закона могли су предузимати правне послове којима прибављају искључиво права, правне послове којима не стичу ни права ни обавезе и правне послове малог значаја. Због тога је предметни уговор у њихово име и за рачун закључила мајка као законски заступник у смислу члана 72. став 1. наведеног закона, јер родитељи имају право и дужност да заступају дете у свим правним пословима и у свим поступцима изван граница пословне и процесне способности детета (законско заступање).

С обзиром на природу уговора о доживотном издржавању и природу обавезе која се намеће даваоцу издржавања на основу уговора, нижестепени судови су због погрешне примене материјалног права пропустили да утврде битне чињенице о стварној вољи уговарача у контексту свих релевантних околности које могу указивати на постојање симулације уговора о доживотном издржавању. Привидан уговор нема дејства међу уговорним странама, али ако привидан уговор прикрива неки други уговор, тај други важи ако су испуњени услови за његову правну ваљаност (члан 66. став 1. и 2. ЗОО). Уговор о доживотном издржавању се закључује ради остваривања саме сврхе уговора у виду старања и бриге о примаоцу издржавања, па су питања стварних потреба примаоца за издржавањем и извршавање обавеза из таквог уговора битне чињенице за оцену његове привидности, односно да ли је закључен да би стварно произвео правно дејство које му је својствено или ради постизања неког другог циља. Да би уговор о доживотном издржавању производио правно дејство мора бити испуњаван у свом законском и допуштеном циљу, а то је обезбеђење потреба примаоца издржавања што је видљиво кроз извршавање уговорних обавеза. Сагласно наведеном, супротно правном становишту нижестепених судова (не)испуњење уговорних обавеза битно је за одлуку о пуноважности уговора о доживотном издржавању.

Мотиви, у начелу, немају утицај на ваљаност теретних уговора. Ипак, ако је недопуштена побуда битно утицала на одлуку једног уговарача да преузме уговорне обавезе, а други уговарач је то знао или је према околностима морао знати, то као последицу има неважност уговора. Другим речима, апсолутно је ништав уговор о доживотном издржавању закључен због недопуштене побуде из члана 53. став 2. ЗОО, уколико се утврди да је уговор закључен у циљу изигравања наследних права осталих наследника, јер су такве побуде у супротности са намером законодавца из члана 194. Закона о наслеђивању да се примаоцу издржавања, којем је то потребно обезбеди издржавање, а да за узврат прималац издржавања после смрти на даваоца издржавања пренесе својину тачно одређених ствари или каквог другог права.

У конкретном случају изостала је оцена наведених релевантних околности, а иста зависи од утврђења чињеница о стварним потребама примаоца за издржавањем, његовим животним приликама, имовном стању и способности за привређивање, могућности и вољи потомака да га издржавају, међусобним односима примаоца издржавања и законског заступника давалаца издржавања, која је управо преузела обавезу издржавања до пунолетства давалаца издржавања, као и да ли је уговорена обавеза издржавања извршавана и у ком обиму.

Због погрешног правног становишта да питање испуњавања уговорних обавеза и питање уговорне воље није од утицаја за оцену пуноважности уговора, нижестепени судови су пропустили да потпуно утврде чињенично стање, иако су у првостепеном поступку изведени докази у погледу битних чињеница на које је претходно указано, али је изостала њихова оцена у смислу члана 8 ЗПП.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду изнете примедбе и правилном применом материјалног права одлучити о тужбеном захтеву.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић